

Vi viser til Kunnskapsdepartementets ønske om innspill til den reviderte langtidsplanen for forskning.

Hva fungerer godt i den nåværende langtidsplanen, og hva fungerer mindre godt?

Langtidsplanen for forskning er et svært viktig steg i riktig retning for norsk forsknings- og innovasjonspolitik.

For det første bringer den inn et perspektiv som overstiger de tradisjonelle ettårs budsjettperiodene. Forskning og innovasjon er prosesser som ofte tar tid – lang tid – før de gir de ønskede effektene, og det medfører også behov for langsiktige investeringer. Nå sørger for så vidt også tidligere bindinger kontinuitet, men disse er ofte basert på gårsdagens behov, ikke fremtidens.

For det andre har Regjeringen gjennom langtidsplanen klart å identifisere områder der norsk kompetanse møter store utfordringer. Den har prioritert, noe som er nødvendig når ressursene (tid og penger) alltid vil være begrenset og samfunnets utfordringer og fellesoppgaver endrer seg.

Vi er svært glade for at Langtidsplanen så klart har synliggjort næringslivets betydning for forskning og innovasjon og de store samfunnsutfordringene.

Vi ser imidlertid flere utfordringer vi mener bør adresseres:

Skillet mellom forskning og utvikling på den ene siden og annen innovasjon på den annen er kunstig. Sett fra samfunnets side er det landets samlede evne til læring og nyskaping som betyr noe, ikke forskning og utvikling isolert. Vi savner et større fokus på samarbeidet mellom forskningsinstitusjoner på den ene siden og næringsliv og offentlig sektor på den andre. Planen begrenses nå i for stor grad til Kunnskapsdepartementets ansvarsområde.

Dette ser vi i Innovasjon Norge, da de prioriteringene som er lansert i Langtidsplanen i begrenset grad er reflektert i næringspolitikken. Det Forskningsrådet gjør og det Innovasjon Norge har ansvaret for bør i større grad ses i sammenheng for bedre måloppnåelse siden vi både ønsker en fremragende forskning og å anvende denne kunnskapen til å skape nye jobber i et konkurransedyktig næringsliv.

Generelt er det problematisk at sektordepartementene med sine ulike ansvarsområder gjør det vanskelig å få til en helhetlig og fremtidsrettet innovasjonspolitik. Vi viser her også til OECDs gjennomgang, der de viser til at det er for få finansielle forpliktelser i Langtidsplanen og at de som er der er begrenset til Kunnskapsdepartementet.

Er det temaer og perspektiver som bør reflekteres sterkere i planen?

Innovasjon Norge har siden 2014 gjennomført en innovasjonspolitisk dugnad, der vi – basert på en rekke innspill fra næringsliv og samfunnsliv har identifisert seks såkalte mulighetsområder for Norge og norsk næringsliv. Det er særlig innenfor bioøkonomi, ren energi, helse og velferd, havrommet, smarte samfunn samt kreative næringer inkludert reiseliv vi ser en god match mellom FNs bærekraftsmål og norske forutsetninger.

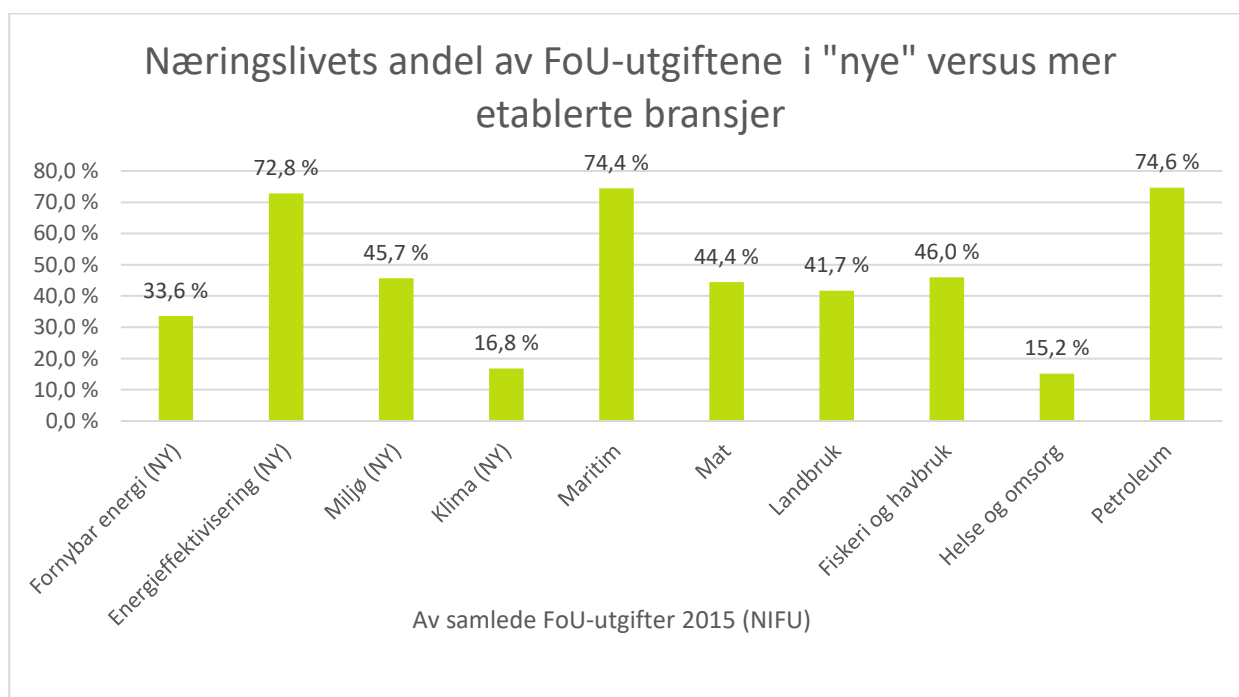
Innovasjon Norges ulike rapporter om disse satsingsområdene gir mer utfyllende begrunnelse, analyse og policy-forslag. Se www.drømmeløftet.no for mer informasjon.

Dette er områder de som har deltatt på dugnaden mener norsk kompetanse og norske tradisjoner best kan være med på å løse fremtidens utfordringer. Bedrifter som klarer å komme med gode løsninger på blant annet helse- og miljøutfordringer, står sterkere i kampen om de relevante markedene.

Det er en viss overlapp mellom de seks mulighetsområdene og Langtidsplanens prioriteringer:

- Havrommet (jf. Langtidsplanens omtale av Hav)
- Ren energi (jf. Langtidsplanens omtale av Klima, miljø og miljøvennlig energi)
- Helse og velferd (jf. Langtidsplanens omtale av Fornyelse i offentlig sektor)

Et viktig spørsmål i denne sammenhengen er; i hvilken grad er eller vil næringslivet være i stand til å dra nytte av de offentlige forskningsinvesteringene? Vi mener det er viktig å studere balansen i forskningsporteføljen når nye næringer skal utvikles. Om man sammenlikner «nye» bransjer som miljø, klima og fornybar energi, ser vi at næringslivets andel av FoU er langt lavere enn i de mer etablerte internasjonalt konkurransedyktige næringer som maritim og petroleum. Blant ny «nye» næringer er det kun energieffektivisering som på nivå med de etablerte næringene. Helse og omsorg ligger lavt av naturlige årsaker, men det er sikkert rom for å øke næringslivsandelen noe også her.

Vi mener Langtidsplanens prioritering av offentlig/privat samarbeid bør forsterkes. Vi mener man også kan ta bedre hensyn til de mulighetene som ligger for næringslivet i dette arbeidet, i den forstand at utviklingen av et næringsliv som løser problemer for norsk offentlig sektor også kan legge grunnlaget for ny norsk eksportrettet næringsvirksomhet og slik bidra til å kompensere for reduserte inntekter fra olje- og gassnæringen.

Hva er de største hindringene for å nå målene i planen, og hvordan kan vi overvinne dem?

Siva, Forskningsrådet og Innovasjon Norge samarbeider allerede tett om tjenester og policyutvikling og -rådgiving, men vi kan sikkert gjøre mer for å få til et bedre samspill mellom FoU-innsatsen, infrastruktur og andre former for læring. Samarbeidet med Enova er også blitt tettere, som følge av denne institusjonens økte betydning for innovasjon på ett av de prioriterte områdene.

For oss ser det likevel ut som om det er et større koordineringsproblem på departementsnivå, der ulike målsettinger, ansvarsområder og tenkemåter svekker muligheten for overordnet koordinering. Dette er jo et velkjent problem som OECD har pekt på tidligere og laget mulige løsninger for («Dynamizing National Innovation systems»). Vi finner tilsvarende motsetninger i andre land og på andre policyområder og vi vet at det er vanskelig å komme forbi dem.

På hvilke områder kan det være behov for nye opptrappingsplaner og/eller virkemidler? Begrunn og prioriter.

Det finnes allerede en rekke opptrappingsplaner for forskning og utvikling, blant annet gjennom de såkalte 21-prosessene og det er bra.

Disse har i ulik grad klart å koble en styrking av forskningsmiljøene opp mot klare visjoner av fremtidige behov. Mange av dem er mer drevet av forskningsmiljøene interesser enn samfunnets utfordringer og preges ofte av en *technology push*-tankegang enn en helhetlig analyse av samspillet mellom samfunnsbehov og forskningens bidrag. Av den grunn tar de også mindre hensyn til andre innovasjonsformer enn forskning.

Det er derfor behov for mer overordnede strategier som ser samfunnsutfordringer og ulike former for innovasjon (FoU inkludert) i sammenheng og ikke en rekke nye opptrappingsplaner. Slik vi ser det vil langtidsplanen og realiseringen av denne være tjent med mer forpliktende planer om økning i offentlige bevilgninger på de områdene man velger å prioritere, og da økninger som omfatter alle relevante departementer.

Norge har allerede en bred virkemiddelportefølje. Mye kan oppnås med bruk av de tjenestene som allerede eksisterer. Ved hjelp av bedre koordinering av tjenestene på både etats- og departementsnivå, vil vi få bedre måloppnåelse.

Hva kan eventuelt prioriteres ned ved fortsatt konsentrert satsing på noen få områder?

Prioriteringen mellom forsknings- og innovasjonsområder er historisk betinget. Det gjør at den gjerne svarer på gårsdagens utfordringer snarere enn fremtidens. Organisatorisk *lock-in* og etablerte interesser kan også bidra til at omdisponeringer kan være vanskelige.

Policy-utviklere i departementer og etater bør derfor danne seg bilder av ulike "fremtider", gjennom alt fra tradisjonelle framskrivninger til systematisk *foresight*-arbeid, og bruke disse bildene til å prioritere ned områder, miljøer, teknologier og disipliner som man har grunn til å tro vil få en mindre betydning i fremtiden og prioritere opp bevilgningene til dem som representerer kompetanse og innovasjon man vil trenge. Ofte vil dette snarere dreie seg om prioriteringer innenfor et mulighetsområde enn mellom dem. Vi vet, for eksempel, at klimakrise, teknologisk utvikling og politisk press vil redusere betydningen av fossilt drivstoff globalt og øke behovet for ren energi. Da gir det mening å justere prioriteringene tilsvarende i Norge også over tid.